

ב' אופנים בשליחות מלמעלה-למטה ומלמטה-למעלה

הרב אלחנן דוב מרוזוב

שליח כ"ק אדמו"ר, פריז צרפת

ר"מ "בית המדרש מנחם"

ולפום ריהטא נראה בכוונת רבנו, שההסבר הראשון הוה דוגמא להמשכה מלמעלה-למטה - שכח המשלח מגיע לשליח גם איך שהוא מציאות בפ"ע מחוץ להמשלח; וההסבר השני הוה דוגמא להעלאה מלמטה-למעלה - דהשליח נתעלה ונעשה כמותו דהמשלח, ועד שבדרך ממילא נחשב עשייתו שלו כעשיית המשלח.

אבל כד דייקת שפיר, קשה לפרש כן בכוונת רבנו בהתאמה שבין הדוגמא (שליחות) ובין הנידון (מלמעלה-למטה ומלמטה-למעלה).

א) דהנה בהסבר הראשון: אף דכח המשלח מגיע גם למציאות השליח שמחוצה הימנו, אבל לאידך - נעשית מציאות השליח מציאות שיכולה לפעול חלות הדבר הנרצה במקום המשלח (וכמו שיתבאר להלן) ע"י שנעשית עלי' במציאותו של השליח לעמוד במקומו (והפירוש ב'כמותו' להסבר זה הוא שיכול לפעול החלות כמו המשלח), וזהו דוגמא להעלאה מלמטה-למעלה.

ב) וכן בהסבר השני: אף דמציאות השליח נעשית כמותו דהמשלח - ע"י ביטול מציאותו אליו, אבל לאידך - אין בכח השליח לפעול הדבר כמותו ובמקום המשלח, ואדרבה חלות הדבר הוא ע"י שהמשלח הוא הפועל על ידו, וא"כ העלאה (של מציאות השליח) אין כאן, ורק ביטול (מציאותו) יש כאן - שנעשה צינור להמשלח הפועל על ידו. וזהו דוגמא למלמעלה-למטה וכדלהלן.

ג. וליתר ביאור: ב' ההסברים הנ"ל בגדרי השליחות הן ב' צדדי החקירה הידועה (החביבה ורגילה על לשון הרבי) מספר לקח טוב (ס"א), וכמצויין בהערה 38 בלקו"ש שם). אלא דבלקח טוב שם מביא שלושה צדדים (מדריגות)

א. בלקו"ש חט"ו בשיחה הראשונה לפרשת תולדות (ע' 191 ואילך) מסביר הרבי את החילוק שבין הקו (בעבודת ה') דאברהם אבינו - מלמעלה-למטה ובין הקו (בעבודת ה') דיצחק אבינו - מלמעלה-למעלה;

דאברהם המשיך האמונה בה' אחד למטה לערביים המשתחוים לאבק שעל רגליהם, ואיך שעדיין עומדים בתחתיותם, וזה מתבטא באופן שייכות ישמעאל בנו אליו, שמחד - חזר בתשובה בסוף ימיו ע"י השפעת אברהם אבינו עליו, אבל לאידך - נשאר מחוץ (יצא) לאברהם אבינו.

לאידך, יצחק גילה האלוקות שבהתחנות והעלה אותו מתחתיותו (על-דרך חפירתו את הבארות שגילה המים שבתוך הקרקע במקום המשכת מים לשם ממקום אחר) וזה התבטא באופן שייכות עשו בנו אליו, דמחד - לא חזר בתשובה ולא הגיעה השפעת יצחק אליו איך שהוא בתחתיותו מחוץ ליצחק, אבל לאידך - "רישי דעשו בגו עטפי דיצחק", דמצד שרשו הוא קרוב ליצחק ונחשב לישראל מומר.

וראה שם (ובכ"מ בדא"ח) באריכות.

ב. בתוך השיחה שם ס"ה (ע' 194) (בתרגום ללה"ק):

"דוגמא של הלכה על חילוק השייכות דישמעאל לאברהם ועשו ליצחק י"ל בדא"פ - ב' הסברים (אופנים) בגדרי השליחות:

הסבר אחת היא שהשליח הוא מציאות בפ"ע, אבל דין תורה הוא שע"י מינויו ע"י המשלח, שייכת העשי' שלו למשלח ונעשית שלו.

הסבר שנית היא, שמציאות השליח נעשית כמותו ממש דהמשלח (ובדרך ממילא עשייתו הוא עשיית המשלח). ע"כ.

ובהשיחה מובאות את שתי הצדדים העקריים: (א) שכל מציאותו כמותו דהמשלח, (ב) שהשליח מציאות בפ"ע רק שבעשייתו מוציא את המשלח.¹

והנה, באחרונים מובאת חקירה בגדרי השליחות באופן אחר קצת, וכדלהלן.

דהנה בקצות החושן (סקפ"ח סק"ב) מביא פלוגתא שבין הרמב"ם והטור, בדין נשתטה המשלח לאחרי התמנות השליח לכתובת ונתנית הגט -

דהרמב"ם (הל' גירושין פ"ב ה"ו) כתב דבאם הי' המשלח בריא בשעת מינויו לשליח ואח"כ אחזו חולי או שטות - הרי הגט שמסר השליח בידי האישה פסול (מדרבנן) ולא בטל (מן התורה, ע"פ פירוש הב"ח באבה"ע בדבריו²).

אבל הטור (סקכ"א) כתב דבכהאי גוונא הגט בטל **מן התורה**.

וה'קצות' שם מסביר סברת פלוגתתם: דלדעת הרמב"ם השליח (ע"י מנויו ע"י המשלח) עומד במקום המשלח, ובכוחו לגרש במקומו; משא"כ לדעת הטור אין השליח עומד במקום המשלח (ואינו יכול לגרש במקומו) ורק פועל בשליחותו, ובהיעדר המשלח בטיל שליחותו³.

ובהמשך דברי ה'קצות' שם מסביר בדעת הרמב"ם, דבאם מת המשלח לא בטיל השליחות והשליח עדיין עומד במקומו, ורק דאצל גירושין ודאי דאינו יכול לגרש מפני שהיא כבר פנוי, וכן משמע גם בפירש"י בגיטין י"ג ע"א (ד"ה לא), משא"כ בתוספות שם (ד"ה לא) שם משמע דסבירא ליה דהשליחות בטיל במיתת המשלח, ודעת הטור כוותם³.

ד. והנה, באחרונים (אור שמח בהל' גירושין שם וכן בשערי יהודא בפרק כל הגט ס"א ועוד) ביארו את יסוד המחלוקת שבין הרמב"ם והטור, דתלוי בגדר דין שליחות שחידשה תורה.

דיש לחקור בגדרה:

(א) האם המעשה מתייחס למשלח - שהוא הפועל על ידי השליח⁴;

(ב) או דילמא דהמעשה מתייחס להשליח - דהוא בעצמו הפועל ומוציא המשלח על ידי המעשה שלו.

דלדעת הטור: המעשה הוה של המשלח (הפועל ע"י השליח), וא"כ בהיעדר המשלח - בטיל השליחות; משא"כ לדעת הרמב"ם: המעשה הוה של השליח, ורק שע"י מינויו לשליח - יכול להוציא המשלח על ידי מעשיו.

ה. ויש לומר, דהחקירה הנ"ל דהאחרונים (למי מתייחס מעשה השליחות) היא אותה חקירה הנ"ל מה'לקח טוב'. רק דה'לקח טוב' דיבר במהות השליח (באם נעשה כמותו ממש דהמשלח או דעדיין מציאות בפ"ע הוא), והאחרונים דיברו במעשה השליחות (באם מתייחס למשלח או לשליח).

ובאם נחשב עשייתו של השליח למעשה שלו - מן ההכרח שהוא עדיין מציאות לעצמו, ובאם עשייתו נחשב לעשיית המשלח - מן ההכרח שנעשה כמותו ובטל לגמרי למשלח הפועל על ידו.

ו. ולפי זה נמצאנו למדים, דהיכא דהשליח נעשה כמותו דהמשלח - וכהסבר השני בהשיחה שם - אין השליח יכול לפעול כלום, ומציאותו

יכול למסור הגט לאשה; ורבנו יואל דסבירא ליה דהשליח יכול למסור את הגט לאשה - דדעת רבנו יואל הוא כדעת הרמב"ם שם בנשתטה המשלח (רק שבנשתטה פסלו אותו החכמים).

(ב) בשטר מתנה, כשנשתטה המשלח לאחרי מינוי השליח לכתוב וליתן שטר מתנה, דבממונות י"ל דלא גזרי רבנן כמו באיסור א"א, ויכול השליח למסור השטר למקבל המתנה לדעת הרמב"ם אבל לא לדעת הטור דלדידי השליחות בטל.

⁴ וראה מה שכתב האדה"ז בסימן רס"ג בקו"א אות ח': "אבל כאן מה שחבירו מבעיר בשליחותו הרי"ו "כאילו אווזו ידו של חבירו ומבעיר בה שנעשית כידו אריכתא".

¹ ולפעמים מביא המדריגה השלישית באו"א קצת, שרק המעשה - ולא כח המעשה (כמדריגה השני) - היא של המשלח.

² וטעם הפסול הוא שלא יאמרו ש"השוטים מגרשים".

³ וה'קצות' שם מביא כמה נפקא מינה להלכה בין דיעות הרמב"ם (שהשליח עומד במקום המשלח) והטור (שהשליח פועל בשליחות המשלח):

(א) כשהמשלח הוא גוסס (וגוסס אינו יכול לגרש) דלדעת הטור אין השליח יכול לגרש בשליחות המגרש הגוסס, משא"כ לדעת הרמב"ם שפיר יכול השליח לגרש במקום המגרש. וראה בפר"ח בסקכ"א דמפרש הכי את מחלוקת הרא"ש (גיטין פ"ד ס"ז) דסבירא ליה דאין שליח הגוסס

נשאת מחוץ להשליחות ורק שנעשה לצינור להמשלח הפועל על ידו.

ואמת שמדריגה גבוהה היא, 'ביטול' יש כאן - אבל 'העלאה' מלמטה-למעלה אין כאן, ואדרבה - 'המשכה' יש כאן, שהמשלח פועל על ידו.

לאידך - כשמציאות השליח נשאת למציאות בפני עצמה, ורק שמעשיו הם מוציאים ובמקום המשלח - וכההסבר השני בשיחה, הרי מציאות השליח נתעלתה - על ידי כוחו ומינויו של המשלח, כמובן - להיות כמותו (במובן של בדוגמא ובהתאם) דהמשלח, ועד שיכול אפילו לפעול חלות הדבר במקום המשלח, מכיון שמציאותו עלתה במדריגה להיות כמו המשלח.

ואם כן, (אפשר ש'ביטול' אין כאן, אבל) העלאה מלמטה-למעלה יש כאן. ולאידך המשכה מלמעלה-למטה אין כאן, שאין המשלח פועל על ידו.

ועפ"ז יש לפרש בכוונת השיחה שם, באופן הפוך מהמשמעות לפום ריהטא:

דהיכא שהשליח בטל וכמותו דהמשלח והמשלח פועל על ידו - הרי זה דוגמא להעבודה

דמלמעלה-למטה. ולאידך, היכא דהשליח נשאר מציאות שמחוץ למשלח, ורק שע"י מינויו לשליח נתעלה מציאותו עד שיוכל לפעול כמו ובמקום המשלח ע"י המינוי והכח של המשלח - הרי זה דוגמא להעבודה דמלמטה-למעלה.

ז. ובעבודת השליחות, ובפרט בימינו בתקופה אשר החושך יכסה ארץ ואותותינו לא ראינו - יש לומר ע"פ המבואר בדא"ח בכ"מ (וראה בלקו"ש ח"ח ע' 26 ואילך ועוד) דשתי המעלות יחד יש בעבודתינו:

דמצד אחד - יש העלאה של השליח לפעול גם בהעדר גילויים מהמשלח;

ולאידך - על ידי הביטול דרצון השליח והתמסרות לרצון המשלח גם בהעלם והסתר שלא הי' כמוהו מעולם, הרי הוא בטל לגמרי ונעשה כמותו ומיוחד להמשלח;

והרבי המשלח פועל בהצלחה של בלי גבול על ידי השליח הצינור - "און מען זאל נאר נישט קאליע מאכן" ("ובלבד שלא נקלקל...").

ונזכה לראות בגלוי את המשלח הוא רבנו נשיאנו תיכף ומיד ממש.